

Megelevenedik a dioráma

Cinka Panna balladája a színház évadnyitó előadásán

A színpadon felszerszámozott paripa — mintha élne. A háttérben, a mocsár fölött sötétszürke felhők —, mint-ha ránk nehezlének. Oszlások indult emberi és állati tetemek — mégis, mintha képesek lennének az újjá-születésre. Egy bukott szabadságharc szent relikviái, egy történelmi múzeum hatalmas diorámájában...

Ez a pusztuló múlt kel életre, a régen holtak támadnak fel, hogy a Szegedi Nemzeti Színház színpadán eljátsszák Balázs Béla és Kodály Zoltán a feledés süllyesztőjéből előkapart drámáját, a **Cinka Panna balladája**t.

Balázs Béla moszkvai emigrációjában írta ezt a művét, s a felszabadulás után hazatérve az új társadalmat építő népek akarta ajándékozni. Fel is ajánlotta a Nemzeti Színháznak, Kodály Zoltán, a jó barát, pedig a kuruckor dalait-nótáit felhasználva írta zenét a darabhoz. Sok-sok huzavona, nehézség után, megcsontolva és meghamisítva, a szabadságharc centenáriumi ünnepségeinek keretében, 1948. március 15-én mutatják be — az Operaházban. Az előadás kimaradt a drámai mag, a középső felvonás, operettes, felületes dalművet játszottak azon az estén — bántóan naturalista díszletek között —, a Nem-

zeti Színház és az opera művészei. Még egyszer, március 18-án került színre a darab, majd az ellenséges, kegyetlen és rosszdulatú kritikák hatására „csendben levették a Cinka Panna balladája” az Operaház műsoráról. A darabnak külön fejezetet szentel A magyar dráma útja című könyvében a színház új dramaturgia, dr. Siklós Olga.

Giricz Mátyás, a mű színpadra állítója a következőkben foglalta össze véleményét:

— Balázs Béla nem történelmi drámát írt, bár történelmi korban játszódik a darabja, valóságos történelmi személyekkel. Saját világát, mondanivalóját, fogalmazta meg éppúgy, mint ahogy tette a Bartók-librettók esetében. Csak egy példa: Cinka Panna, a legendás hírű cigányprímás, és az árulóvá lett Ocskay kapitány a valóságban nem is találkoztak. Balázs Béla célja az volt, hogy megmutassa, hogyan lesz árulóvá a baloldali forradalmárvezér szinte törvényszerűen akkor, amikor a közönség nagy céljainak szolgálata közben elsődlegesen önmaga karrierjét igyekszik egyengetni. A mű születésének időpontján, a szocializmus építésének kezdeti szakaszában erre a nagyon is veszedelmes kórra figyel-

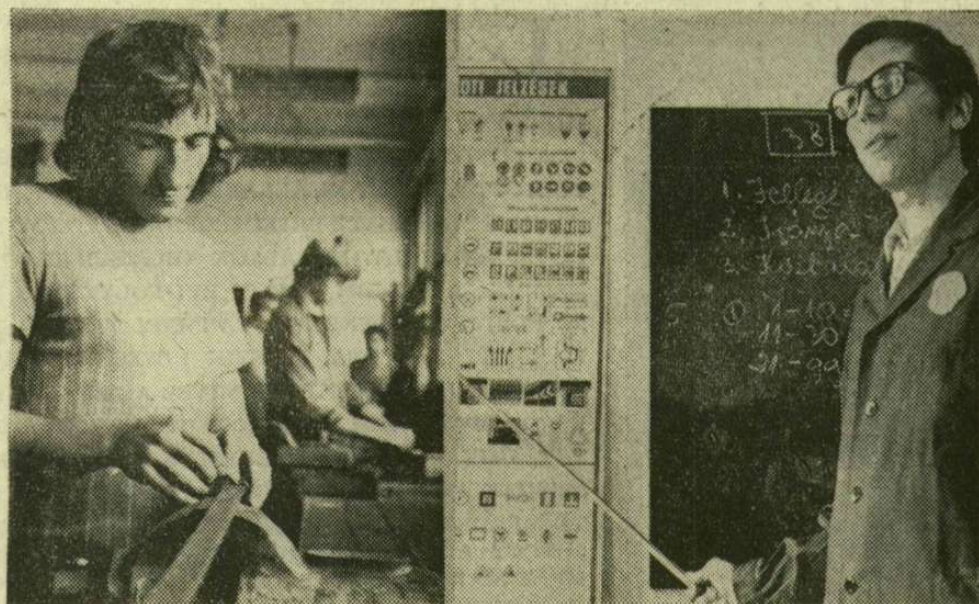
meztetett Balázs Béla. Mondanivalója ma is figyelemreméltó. Természetesen arról is szól a darabja, hogy a magyar szabadságharcok bukásának legfőbb oka a szociális széthúzás, a szegények és gazdagok feloldhatatlan ellentéte.

Balázs Béla nem titkolta, hogy egy új műfaj első fecskeit igyekezett megalkotni a Cinka Panna balladájában. A magyarság hagyományából táplálkozó, sajátosan nemzeti műfajt. Példái a székely népballadák és Arany János balladáit voltak.

— A mi előadásunk se nem történelmi dráma, se nem dalmű — mondja a rendező. — Célunk elsősorban újra felfedezni ezt a méltatlanul feledett művet, másrészt elkezdni azt a nagyon fontos munkát, hogy színpadra állítsuk a magyar nemzeti dráma eddig ismeretlen, vagy alig ismert alkotásait.

A Szegedi Nemzeti Színház évadnyitó előadására szeptember 26-án, csütörtökön este kerül sor. A Cinka Panna balladájának főszerepeit Martin Márta, Körtvélyessy Zsolt és Kátay Endre játsszák. A díszleteket és jelmezeket Gyarmathy Ágnes tervezte, a szoborképeket Gera Katalin készítette. Vezényel: Csala Benedek.

T. L.

Munkán — az NDK-ban

A vendég — mindenütt képzett szakmunkások. Lelkük mélyén úgysem hitték is élvezni. Az utóbbi években a vendégmunkás fogalom is otthonosan forog a közutadban, persze más-más tartalommal. Az olaszok például évtizedek óta menekülnek a munkanélküliség elől különböző államokba, elég szomorú is a sorsuk.

Más a helyzet azokkal a fiatalokkal, akikőlünk utaznak a Német Demokratikus Köztársaságba, munkavállalás céljából. Össze sem lehet hasonlítani a kettőt, annyi köztük a különbség. A mi munkásaink megbecsült vendégek voltak az NDK üzemeiben, gyáraiban, és azok most is, akik jelenleg ott dolgoznak. Munkájukkal kiérdemelték.

Képzett szakmunkások. Lelkük mélyén úgysem hitték is élvezni. Az utóbbi években a vendégmunkás fogalom is otthonosan forog a közutadban, persze más-más tartalommal. Az olaszok például évtizedek óta menekülnek a munkanélküliség elől különböző államokba, elég szomorú is a sorsuk.

Más a helyzet azokkal a fiatalokkal, akikőlünk utaznak a Német Demokratikus Köztársaságba, munkavállalás céljából. Össze sem lehet hasonlítani a kettőt, annyi köztük a különbség. A mi munkásaink megbecsült vendégek voltak az NDK üzemeiben, gyáraiban, és azok most is, akik jelenleg ott dolgoznak. Munkájukkal kiérdemelték.

gyelnek a szavára. Nagy adag pontosságot hozott magával Lipsceből, rendszeret, most hivatásánál fogva átadja mindez a „tanítványainak”.

A lipcsei vállalatnál hét újítást fogadtak el, meg is valósították. Onnan nem hozott újítást, de amit kiutazása előtt a Volánnál tanult, most kamatosan adja vissza a Volánnak.

KISSÉ TÁVOLABB

re dolgozott egy vegyipari üzemben Ördögh Zoltán, a Szegedi Paprikafeldolgozó Vállalat lakatos. Tulajdonképpen tmk-munkákat végzett, mégsem mondhatja magát olyan szerencsésnek, mint Kecskeméti Illés, aki valóban a szakmáját gyakorolta. Bitterfeldben félautomata vegyipari gépeket kellett javítani, nehezen szokott hozzá. Német nyelvtudás nélkül alig tudott boldogulni az elején, később azonban szakmai továbbképzésben is részt vett, így lett magasabb az óráere is.

— Jóleső érzés a nyelvtudás. Itthon a Balcsin sokszor ki tudtam segíteni vele külföldi turistákat, de éppen olyan jól jött a német szóismeret Bulgáriában, ahol én szorultam segítségre. A vállalatnál egyszer egy német szerelő mellett voltam tolmács, de azóta elfelejtették, hogy van itt egy lakatos, aki beszél németül Nem baj, én azért államvizsgálni akarok belőle, az ilyesmi nem árt.

A félautomaták is segítségére váltak végül is. A német üzemben szerzett tapasztalatok alapján újítási javaslatot nyújtott be itthon, most szerényen, de kiartóan várja az eredményt, elfogadják — nem fogadják? Majdcsak kiderül.

Ördögh Zoltán is abba a műhelybe jött vissza, ahonnan elment az NDK-ba. Úgy állt a munkapad mellé, mintha mi sem történt volna, pedig nem volt eseménytelen a kint töltött idő.

— Megismertem közelebbről egy népet, rengeteg élménnyel gazdagodtam. Eleinte furcsák voltak, de pontosan tudnak dolgozni. Nem az, hogy gyorsan, hanem könnyörtelenül jól.

Két fiatal vendégmunkást kerestünk fel a sok közül. Egyikük se bánta meg, hogy három évet távol töltött a hazájától. Három élményekben, tapasztalatokban dús évet, melynek gyümölcsét egy életen át őrzik, érelik, hasznosítják.

Sulyok Erzsébet Bálint Ibolya

Az új Kincskereső

Október 2-án jelenik meg

Október 2-án megjelenik az új Kincskeresőnek, a 10—14 évesek irodalmi, művészeti és kulturális folyóiratának első száma — 40 ezer példányban. Az új országos folyóirat a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola két és fél évvel ezelőtti kísérletként megjelentetett, azonos című folyóiratának értékes töredékét folytatja: fokozni kívánja a fiatalok irodalom iránti érdeklődését, fejleszteni esztétikai ízlésüket, nagy gondolati és esztétikai értékű művek közléseivel. Ezek az általános célkitűzések határozzák meg a folyóirat szerkesztési elveit. Hegedűs András főszerkesztőt, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola főigazgatóját kérjük meg, mondja el, milyen konkrét feladatokat kell megoldani a szerkesztőségnek e célok megvalósulásáért, és milyen szerepe van a szegedi Móra Ferenc-i hagyományoknak munkájukban.

Folyóiratunk címét nem véletlenül adta a Móra-regény, a Kincskereső kisködmön, és megindításakor is az író szelleme vezetett bennünket. Ő a legrangosabb írói feladatnak tartotta a gyermekeknek írást, úgy vélte, a legnagyobb nevelő erő az igazán értékes művekben van. A mórai hagyományt tehát arra inspirál bennünket, hogy irodalmat, értékes műveket adjunk a fiataloknak. Né csak az ifjúsági írók alkotásait, hanem minden író nagy művészeti értékű művét közöljük, és ne csak a meglévő igényeket szolgáljuk, hanem újakat is teremthessünk, izlést és szemléletet formálhassunk. A hagyomány azonban arra is kötelez, hogy mindenkor figyelembe vegyük az életkori sajátosságokat. Olyan írásokat adunk, amelyeket a gyerekek képesek megérteni,

befogadni, és amelyek valóban hozzájuk, a mai 10—14 évesekhez szólnak. Ami még mindezekben kívül meghatározza a feladatainkat: a Kincskereső a Magyar Úttörők Szövetségének folyóirata, mi tehát sajátos eszközeinkkel segíteni kívánjuk a mozgálművelés célkitűzéseit; egyértelműen érvényesítjük a szerkesztésben az abból fakadó igényeket, hogy országos folyóiratról van szó; intenzív kapcsolatokat szeretnénk teremteni olvasóinkkal, más országok hasonló folyóiratainak szerkesztőivel. A Kincskeresőt az ifjúsági irodalom egyik bázisává, inspirálójává szeretnénk tenni, keressük az ifjúsági irodalmi nevelésének új formáit, és az esztétikai nevelést szeretnénk szolgálni a lap külső megjelenésével.

Az új folyóirat szerkesztősége a Bartók Béla Művelődési Központban kapott otthont. A főszerkesztő Hegedűs András, helyettese Simai Mihály. A szerkesztőség munkatársai: Baka István, Dobcsányi Ferenc, Madácsy László, Tandí Lajos, Szepesi Attila. Az októberi első szám törzsanyagát mai ifjúsági irodalmi alkotások adják. Illyés Gyula, Nagy László, Weöres Sándor versei mellett Hárs László: Mi is voltunk gyerekek című regényéből olvasható majd részlet, Fekete István: Ott-hon című elbeszélése, és néhány népköltészeti alkotás szerepel még a szépirodalmi rovatban. Vargha Balázs írása jelenik meg az Édes anyanyelvünk, Tüskés Tibor pedig „Goethe — esszétel” címmel írt a Testvérműzsák rovatba. Fodor András balaírásokat adunk, amelyeket a gyerekek, József Attilárólól

szóló írásában, Kiss Dénes: a Kányadomb visszahív című vallomását közli a folyóirat Könyvek között című rovatában. Lesznek a Kincskeresőben irodalmi tartalmú rejtélyek, és természetesen válaszolnak az olvasók leveleire is. Az új címlapot Reich Károly tervezte, 6 illusztrálta az első szám írásait is.

A Kincskereső megjelenése a tanévhez igazodik, július, augusztus kivételével a hónapok első napjaiban kerül a postahivatalokhoz. Az iskolai terjesztőknél, postahivataloknál, kézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben lehet előfizetni, egy szám ára 4 forint.

S. E.

Vasárnapok

Aki végignézte Fáy László szerkesztő, Feledy Péter riportert, Kenyeres Gábor rendezőt, Szalai László és Bónis Gyula operatőrök Vasárnapok című háromrészes dokumentumfilmjét — jogosan lehetnek vegyes érzései.

Először arról, aminek örülhetünk: a témaválasztásról. Mostanában megszapordítottak a televízióban az üzemi riportok és a munkások életmódjával, körülményeivel foglalkozó dokumentumfilmek. Sok szó esik a szocialista brigádokról is, kutatva-segítve azokat a folyamatokat, erőket, amelyek valódi kollektív munkacsoportok alkotására készítik az együtt dolgozó embereket. Elbe a sorba tartozik a Vasárnapok, hiszen szerzői egy társadalmi munkaakció (a brigádok házat építettek az özvegyen maradt kislányok asszonyainak) ürügyén arról szerettek volna beszélni, mit jelent ezeknek az embereknek a „jelmondat”: szocialista módon élni. A téma önmagában is sok érdekességet, tanulságokat ígérő volt,

a film pedig mindenki érdeklődésére számot tarthatott. Mert tájékoztatást ígért azoknak, akik járátlanabbak az üzemi világban, nem ismerik jól a munkások véleményét társadalmi jelentőségű kérdésekben; tanulságokat, útmutatást, segítséget pedig a többi szocialista brigádoknak. Túl nagy várakozással, „elvárásokkal” tekintettünk volna a bemutatkozó előzetes apró riportra, gyári kép elkészítése nagy felelősséget ró a tévé munkatársaira. Nemcsak a nagy nyilvánosság, hanem a műsorok témáinak jelentősége is megköveteli, hogy a dolgokat végig gondolva, felelősségtudattal és igényességgel készítsék 5ket — miért ne várhatnánk tehát ugyanezt egy háromrészes film készítőitől? Akiknek a jó témát ezúttal nem a legjobban sikerült feldolgozniuk. Míg az őszinteségre törekvés mindvégig jellemezte kérdéseiket — és a választokat —, a következetesség és a frappáns egyértelműség

nem. Ezért történhetett, hogy a film során jócskán elkezdődtek a témától, hogy jó néhány előregyártott szókapcsolat, közhelyszerűen semmitmondó mondat takarta el mindazt, ami friss, érdekes, lényeges lehetett volna. A beszélőt persze a sztereotípiák is jellemezték. Csakhogy a film szereplői közül néhányan nem önszántukból, hanem rossz riporteri kérdésekre válaszoltak mindig kéznél levő általánosságokkal.

Ezek a hibák jó ügyek jószándékú szolgálata közben születtek, minél több ilyen filmre van szükség ahhoz, hogy egyre kevesebb legyen belőlük. Mert a Vasárnapokban is felfigyelhettünk igazán jó portrékra, közvetlen egyszerűséggel elmondott, értékes véleményekre, hétköznapi életünk szép, és a maga teljességében bemutatott pillanataira. Ezekből lezűrhető, hogyan kell ebben a „témakörben” tovább dolgozni.

Sulyok Erzsébet